

(Başlığı sen belirle.)

Sabri TANDOĞAN

Ben beş yaşında idim. Babaannem, rahmetli, pirinç ayıklıyordu. Bir tane yere düştü. Babaannem eğildi aramaya başladı. Sağa bakıyor, sola bakıyor, bulmaya çalışıyor. Çocukluk işte "Aman babaanne!" dedim. "Bir pirinç tanesi için bu kadar **çaba harcamaya** yorulmaya değer mi?"

Rahmetli, ilk defa sertleşti bana karşı, öfkeyle doğruldu....

"Sen oturduğun yerden **akıl veriyorsun**." dedi. "Hiç pirinç üretilirken gördün mü? İnsanlar ne kadar zorluk çekiyorlar. Bir pirinç tanesinde kaç insanın göz nuru, alın teri, emeği, çilesi var biliyor musun?" Utancımdan kıpkırmızı olmuşum...

Aradan yıllar geçti. Hukuk fakültesinde öğrenciyim. Alain'in yazılarını okuyorum. Birden irkildim. Babaannemi hatırladım. Alain: "Bir insan yerde bir iğne görüp de eğilip almazsa bütün insanlığa karşı ihanet etmiş olur." diyor ve ilave ediyordu: "Bir iğnenin üretiminde binlerce insanın **alın teri, göz nuru**, el emeği vardır."

On dokuz yıl evveldi. Stockholm'e gitmiştim. Bir otele indim. Geceydi. Sabahleyin tıraş olmak için lavaboya gittiğimde aynanın yanında ilginç bir not gördüm: "Lütfen", diyordu "tırıştan sonra jiletinizi çöpe atmayın. Yanda bir kutu var, oraya bırakın. Bir tek jiletle dahi olsa İsveç çelik sanayisine yardımcı olun." Doğrusu hayretler içinde kaldım. Çocukluğumdan beri çelik eşya denince akla İsveç çeliği gelir. Birçok eşya üzerinde 'İsveç çeliğinden yapılmıştır' diye yazardı. İşte o ülke kullanılmış bir tek ufacık jiletin bile çöpe gitmesini istemiyor, ona sahip çıkıyor, gelen turistlere rica yollu uyarıda bulunuyordu.

İsviçre'de zaman zaman belli aralıklarda radyolar, televizyonlar bir haberi duyurur: "Şu tarihte, şu saatte adamlarımız gelecek. Siz lütfen hazırlığınızı yapın. Okumadığınız, ilgilenmediğiniz, kullanmadığınız ne kadar kitap, dergi, gazete varsa kâğıt ambalaj, kutu varsa velev ki bir ilaç prospektüsü dahi olsa kapının önüne koyun. İsviçre'nin kalkınmasına yardımcı olun. Fazla ağaç ziyanına engel olun."

Japonlar son derece sade, basit, yalın, mütevazı yaşayan insanlardır. Evlerini mobilya ile, eşya ile dolduranlar Japonlara göre ruhen olgunlaşmamış, hayatın manâsını anlayamamış, zavallı kimselerdir. Böyleleri ile zavallı evini mezat salonuna çevirmiş diye eğlenirler. Bir insanın gösteriş için eşyanın esiri olması ne kadar acıdır.

Vaktiyle Japon ekonomisi bir darboğazdan geçer. İç borçlar, dış borçlar **gırtlığı aşar**. Zamanın başbakanı meclisi toplar, kürsüye çıkar. Durumu olanca açıklığı ve tehlikeleri ile anlatır. "Şu andan itibaren Tanrı şahidim olsun ki Japonların iç ve dış borçları son kuruşuna kadar ödenmeden pirinçten başka bir şey yemeyeceğim. Şu üstümdeki elbiseden başka elbise giymeyeceğim." der.

Dediklerini de tüm ulusça yaparlar, **en üstten en alta** bir israftan kaçınma kampanyası açılır. Japonya bütün borçlarını öder. Bu durumun toplumun bütün kesimlerini tek istisna olmadan kapsadığını söylemeye gerek yok. Geçenlerde Japon imparatorunun sarayını gördüm. Yarabbim ne kadar sade, ne kadar mütevazı, ne kadar **gösterişten uzak**.

Gerekmediği halde elektriği yakmakla, suyu kapamadan boş yere akıtmakla, gece çamurlu ayakkabılarımızı temizlemeden yatmakla, yemek yediğimiz kapları yıkamadan bırakmakla biz de zalimler sınıfına geçmiyor muyuz?

Hayat çok ince, akıl almaz incelikte ipliklerle örülmüştür. Her şey o kadar birbirine bağlıdır ki. İlkokul okuma kitabımızdaki bir sözü hiç unutmadım.

"Bir mih bir nalı kurtarır. Bir nal bir atı, bir at bir komutanı, Bir komutan bir orduyu, Bir ordu, bir ülkeyi kurtarır..."

Maddi durumumuz ne olursa olsun ister zengin olalım, ister fakir hepimiz çok dikkatli olmak zorundayız. Bunda parayı da, maddiyatı da aşan büyük bir edep ve incelik vardır...

1) Aşağıdaki sözcükler ve söz öbeklerini metnin bağlamına göre anlamını yazınız.

çaba harcamak:

Rahmetli

akıl vermek

alın teri, göz nuru

gırtlığı aşar.

en üstten en alta

gösterişten uzak.

2) Doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde yay ayraçların içine yazın.

- a. Yazar çocukluğunda babaannesinin cimri olmasına kızardı. ()
- b. Babaanne, çocuğun umursamaz tavrını hoşgörü ile karşılamıştır. ()
- c. İsviçre, israftan kaçınmaları için kamuoyunu bilinçlendirici çalışmalar yapmıştır. ()
- d. Japonlara göre "zavallı kimseler"; evinde az eşya bulunan, fakir kişilerdir. ()

3) Babaannenin yere düşen hakkındaki görüşü nedir? Neden böyle düşünmektedir? Açıklayarak yazınız.

4) İsveç ve İsviçre gibi ülkeler neden atıkları topluyorlar? Bundan ne elde ediyorlar?

5) "Bir mih bir nalı kurtarır. Bir nal bir atı, bir at bir komutanı, Bir komutan bir orduyu, Bir ordu, bir ülkeyi kurtarır..." cümlesinin anlamını açıklayınız.

6) Anlatıcı hangi noktaya dikkat çekmek, bizi hangi konuda uyarmak istiyor?

7) Babaannenin ve Alain'in düşünceleri arasındaki bağlantıyı açıklayınız.

8) Japonların sadeliği ve İsviçre'nin geri dönüşüm anlayışı arasındaki benzerliklerini belirleyiniz, sonra da ülkemizdeki yaşam tarzıyla karşılaştırınız. Düşüncelerinizi bir paragraf olacak şekilde "tartışmacı anlatım" yöntemiyle yazınız.